

*Agnieszka Rossa**

**JUBILEUSZ 70-LECIA URODZIN I 40-LECIA PRACY
NAUKOWEJ DR HAB. JERZEGO TADEUSZA
KOWALESKIEGO, PROF. NADZW. UŁ**

Profesor Jerzy Tadeusz Kowaleski urodził się 21 czerwca 1939 w Warszawie jako syn Tadeusza i Bronisławy z Szaleckich. W 1958 uzyskał maturę w VIII Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Asnyka w Łodzi i rozpoczął studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, na kierunku Historia. W roku 1963 uzyskał tytuł zawodowy magistra za pracę zatytułowaną *Sprawy kulturalne na dworze Jana Sobieskiego*, pod kierunkiem naukowym prof. dra Józefa Skoczka. W tym samym roku zawarł związek małżeński z Alicją Ślisińską, w którym pozostaje do dnia dzisiejszego. Trzy lata później w związku tym przysłała na świat córka – Anna.

W latach 1963–1967 podejmował pracę zawodową, najpierw w Państwowym Młodzieżowym Zakładzie Wychowawczym w Renicach (woj. szczecińskie), potem jako bibliotekarz w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Pyrzycach oraz jako nauczyciel – wychowawca w Liceum dla Pracujących w tym samym mieście. Ostatnie trzy lata tego okresu pracował w Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego w Łodzi w charakterze asystenta, a potem kierownika działu.

W latach 1968–1969 pracował jako asystent naukowo-badawczy w Pracowni Demograficznej PAN w Łodzi, kierowanej przez prof. dra Edwarda Rosseta, a następnie, w roku 1969, rozpoczął czteroletnie studia doktoranckie na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Po studiach – w latach 1973–1974 – pracował na stanowisku starszego asystenta w Zakładzie Demografii i Statystyki UŁ. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał w 1974 roku na podstawie pracy *Wieś jako źródło rezerw siły roboczej dla przemysłu i usług*, której promotorem był prof. dr Edward Rosset. Po roku 1974 pracę zawodową kontynuował na etacie adiunkta w Zakładzie Demografii i Statystyki w Instytucie Ekonometrii i Statystyki UŁ. Stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie demografii uzyskał w roku 1991 na podstawie pracy *Ludność*

* Dr hab., Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Uniwersytet Łódzki.

w starszym wieku w rolnictwie polskim: studium demograficzne. W tym samym roku został także powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego UŁ. W latach 1992–2008 był kierownikiem Zakładu Demografii w Instytucie Ekonometrii i Statystyki UŁ, funkcjonującego od 2007 roku pod nazwą Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej. Obecnie pełni funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Statystyki i Demografii UŁ.

Zainteresowania badawcze prof. Jerzego T. Kowaleskiego ogniskują się wokół społeczno-demograficznych problemów mieszkańców wsi, sytuacji demograficznej słabiej gospodarczo rozwiniętych regionów świata, demografii zdrowia i demografii regionalnej. Liczne odniesienia do tej tematyki znaleźć można przede wszystkim w dorobku naukowym Jubilata. Jednak szczególna troska i uwaga Profesora skierowana była zawsze na najbardziej palące problemy demograficzne Polski, związane z zachodzącymi przemianami demograficznymi. Do takich zagadnień należy m.in. proces starzenia się społeczeństwa stanowiący obecnie poważne wyzwanie m.in. dla systemu pomocy społecznej i służby zdrowia. Dostrzegając wagę tego rodzaju problemów, Profesor potrafił zainteresować nimi swoich współpracowników i wspólnie z nimi realizować szeroko zakrojone badania poświęcone diagnozie przyczyn i identyfikacji skutków obserwowanych zjawisk. Świadczy to niewątpliwie o dużym autorytecie, wiedzy i zdolnościach organizatorskich Jubilata. Dowodem tego są także nagrody i odznaczenia za zasługi dydaktyczno-naukowe, m.in. Medal Komisji Edukacji Narodowej, Złoty Krzyż Zasługi, nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz nagrody Rektora UŁ.

Profesor Jerzy T. Kowaleski kierował licznymi projektami badawczymi finansowanymi przez Komitet Badań Naukowych i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Był wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Demograficznych PAN, a przez kilka kadencji członkiem Komitetu Nauk Demograficznych PAN oraz w Komitecie Epidemiologii i Zdrowia Publicznego. W latach 1997–2005 był także członkiem *International Atlantic Economy Society*. Obecnie jest członkiem Rządowej Rady Ludnościowej przy Prezesie Rady Ministrów oraz członkiem Komitetu Redakcyjnego *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica* i *Polish Population Review*.

Profesor Jerzy T. Kowaleski jest promotorem ponad 150 prac dyplomowych, magisterskich oraz 5 doktoratów¹. W trakcie pracy naukowo-dydaktycznej Jubilat zaskarbił sobie uznanie i wdzięczność studentów i słuchaczy, którzy dawali temu wyraz w opiniach, wypowiedzianych nawet po zakończeniu studiów. Wdzięczność wyrażają także Jego uczniowie, którzy w rozprawach doktorskich korzystali obficie z bogatego dorobku naukowego swojego Promotora. W większości są Oni obecnie Pracownikami Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ.

¹ Doktorzy: Małgorzata Góralczyk-Modzelewska, Dorota Kałuża, Milena Lange, Radhi F. Abdulnabi (Irak), Piotr Szukalski.

**WYBRANE PUBLIKACJE NAUKOWE
PROFESORA JERZEGO T. KOWALESKIEGO (PO ROKU 1990)**

- Demograficzne uwarunkowania obecnych i przyszłych potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej, [w:] *Teoria i praktyka organizacji ochrony zdrowia*, red. M. Smoleń, IMP, Łódź 1990, s. 120–180.
- Miejsce osób w starszym wieku w rolnictwie polskim w warunkach rekonstrukcji struktury agrarnej, [w:] *Demograficzne, ekonomiczne i socjologiczne uwarunkowania przemian w strukturze agrarnej*, Akademia Rolnicza, Wrocław 1990, s. 35–58.
- Wpływ starzenia się ludności na zasoby i jakość siły roboczej w rolnictwie polskim w warunkach rekonstrukcji struktury agrarnej*, Raport z badań w latach 1986–1990 w temacie 6.3., RPBR Nr 21, Akademia Rolnicza, Wrocław 1990, s. 12.
- Ludność w starszym wieku w rolnictwie polskim. Studium Demograficzne*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 1991, s. 298.
- Morality and life expectancy in Poland, współautor: J. Indulski, *Polish Population Review*, 3, 1993, s. 24–42.
- Wypowiedź w ramach Forum Dyskusyjnego o perspektywach demograficznych Polski, *Studia Demograficzne*, 2, 1993.
- Rozwój ludności Polski w latach 1919–1993*, współautor: Z. Zarzycka, referat na konferencję GUS, Warszawa 1994, s. 30.
- Rozwój demograficzny Polski do roku 2010 (refleksje ostrzegawcze), współautorzy: J. Indulski, H. Worach-Kardas, *Państwo i Kultura Polityczna*, vol. 1(17), 1994, s. 14–29.
- Rozwój demograficzny Polski – pozytywy i zagrożenia, *Życie i Myśl, Zeszyty Problemowe* (2), Demografia Polski, Poznań 1994, s. 42–56.
- Częstość zgonów w ujęciu regionalnym (sytuacja w województwach północnych), współautorzy: J. Indulski, H. Mikulski, *Statystyka Regionalna*, GUS, Warszawa 1995, s. 30.
- Společno-demograficzne uwarunkowania przekształceń w strukturze agrarnej na przykładzie Polski, [w:] *Společno-ekonomiczne problemy przekształceń systemowych w wybranych krajach europejskich*, współredaktor: W. Starzyńska, Fundacja na Rzecz Restrukturyzacji Regionu Łódzkiego, Łódź 1995, s. 92–103.
- Morality in Administrative Provinces of Central Poland (1989–1993), współautor: Cz. Stępień, [w:] *Demographic Processes and the Socio-Economic Transition in Central and Eastern European Countries*, red. J. Józwiak, materiały z Konferencji w Jachrance 8–11.06. 1995 r., Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 1995, s. 1–16.

- Sytuacja demograficzna świata przed końcem stulecia, *Res Humana*, 4, Wyd. Rada Krajowa Towarzystwa Kultury Świeckiej, Warszawa 1995, s. 9–11.
- Wybrane elementy sytuacji demograficznej Polski na tle krajów Europy Środkowej i Wschodniej w okresie transformacji społeczno-ekonomicznej, [w:] *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 1995*, Wydawca CUP, Warszawa 1995, s. 29–48.
- Rozwój demograficzny Polski do 2000 r., współautorzy: J. Indulski, H. Worach-Kardas, [w:] *Polityka Społeczna, stan i perspektywy*, Wydawca – Wyższa Szkoła Pedagogiczna, TWP, Warszawa 1995, s. 41–69.
- Demographic Impacts in Central and Eastern European Countries, współautor: W. Starzyńska, *International Advances in Economic Research*, vol. 2, nr 3, Aug. 1996, s. 334–340.
- Labour Force. Outlook to the Year 2020 According to the Current of the Central Statistical Office Forecast, współautor: B. Nowakowska, *Polish Population Review*, 9, 1996, s. 96–118.
- Profesor E. Rosset demograf i statystyk – w setną rocznicę urodzin*, redakcja materiałów na Konferencję Jubileuszową, Wyd. UŁ, Łódź 1997.
- Wybrane charakterystyki sytuacji etno-demograficznej Litwy, Łotwy, Estonii, współautor: J. Indulski, [w:] *Profesor Edward Rosset demograf i statystyk – w setną rocznicę urodzin*. Materiały na Konferencję Jubileuszową, Łódź 27–28 listopada 1997, Wydawnictwo UŁ, Łódź, s. 117–132.
- Profesor Edward Rosset, współautor: W. Obraniak, [w:] *Sylwetki łódzkich uczonych*, Zeszyt 37, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1997, s. 7–17.
- Możliwości szacowania liczebności populacji w perspektywie jednego roku dla jednostek administracyjnych szczebla podstawowego (przykład wojew. suwalskiego), współautorzy: H. Smoleń, Z. Karwacki, *Antidotum*, 7, 1997 s. 21–30.
- Procesy demograficzne w Makroregionie Środkowym*, redakcja naukowa monografii, Wyd. „Absolwent”, Łódź 1997, s. 299.
- Makroregion Środkowy na mapie demograficznej Polski (stan aktualny i perspektywy do roku 2010), współautor: B. Nowakowska, [w:] *Procesy demograficzne w Makroregionie Środkowym*, Wyd. „Absolwent” Łódź 1997, s. 9–43.
- Społeczno-demograficzne uwarunkowania i następstwa przekształceń strukturalnych w rolnictwie województw Polski Środkowej, [w:] *Procesy demograficzne w Makroregionie Środkowym*, Wyd. „Absolwent”, Łódź 1997, s. 254–288.
- Nierówność wobec śmierci. Aspekt demograficzny i społeczno-ekonomiczny, współautor: P. Szukalski, [w:] *Problemy współczesnej tanatologii*, red. J. Kolbuszewski, WNT, Wrocław 1997, s. 193–203.
- Sytuacja zdrowotna osób w starszym wieku w Polsce (aspekt medyczny i społeczno-demograficzny)*, redakcja opracowania, Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi, Łódź 1998.

- Proces starzenia się populacji jako determinanta sytuacji zdrowotnej oraz popytu na usługi w ochronie zdrowia, współautor: J. Indulski, [w:] *Sytuacja zdrowotna osób w starszym wieku w Polsce (aspekt medyczny i społeczno-demograficzny)*, Instytut Medycyny Pracy, Łódź 1998, s. 65–72.
- Wątki demograficzne w badaniach naukowych prof. Zofii Zarzyckiej, *Sylwetki łódzkich uczonych*, Zeszyt nr 47, ŁTN, 1998.
- Sytuacja demograficzna Polski na przełomie wieków, [w:] *Życie i Myśl*, Zeszyty problemowe 9, 1999, s. 7–20.
- Perspektywy demograficzne Łodzi i województwa łódzkiego*, redakcja opracowania, Zakład Demografii, Łódź 1999.
- Sytuacja zdrowotna w Łodzi i województwie w świetle samooceny stanu zdrowia i wyników badań nad umieralnością, współautor: M. Góralczyk-Modzelewska, [w:] *Perspektywy demograficzne Łodzi i województwa łódzkiego*, Zakład Demografii UŁ, Łódź 1999.
- Nauczanie demografii w szkołach wyższych w świetle potrzeb dnia dzisiejszego*, redakcja opracowania, Wyd. UŁ, Łódź 1999.
- Problematyka ludnościowa w programie Szkoły Zdrowia Publicznego (doświadczenia ze Studium Podyplomowego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi), [w:] *Nauczanie demografii w szkołach wyższych w świetle potrzeb dnia dzisiejszego*, Wyd. UŁ, Łódź 1999.
- The Ageing Process of Population as a Determinant of the Health Situation and Demand for Medical Services, współautor: J. Indulski, *Polish Population Review*, 14, Warszawa 1999.
- Sytuacja zdrowotna ludności w świetle samooceny stanu zdrowia, [w:] *Społeczne aspekty reformowania służby zdrowia, doświadczenia Polski i Chin*, red. D. Walczak-Duraj, Wyd. Omega-Praksis, Łódź 1999.
- Health Status of Poland's Population According to the Selfevaluation of Health, [w:] *Społeczne aspekty reformowania służby zdrowia, doświadczenia Polski i Chin*, red. D. Walczak-Duraj, Wyd. Omega Praksis, Łódź, s. 109–126.
- Sytuacja zdrowotna osób w starszym wieku w Polsce. Aspekt medyczny i społeczno-demograficzny II*, redakcja merytoryczna, Wyd. Instytut Medycyny Pracy, Zakład Demografii UŁ, Łódź 2000.
- Starzenie się ludności Polski – stan aktualny i przyszłość, [w:] *Sytuacja zdrowotna osób w starszym wieku w Polsce. Aspekt medyczny i społeczno-demograficzny II*, Wyd. Instytut Medycyny Pracy, Zakład Demografii UŁ, Łódź 2000, s. 7–18.
- Mobilność przestrzenna, [w:] *Mobilność zasobów pracy. Analiza i metody stymulacji*, red. E. Kryńska, Wyd. IPISS, Warszawa 2000, s. 73–91.
- Metody demograficzne oceny zagrożeń zdrowotnych, [w:] *Zdrowie Publiczne. Wybrane zagadnienia*, red. J.A. Indulski, Z. Jethon, L.T. Dawydzik, Instytut Medycyny Pracy, Łódź 2000, s. 360–372.

- Wysokość PKB *per capita* a poziom wybranych wielkości i wskaźników demograficznych w regionach Europy, [w:] *Teraźniejszość i przyszłość demograficzna polskich regionów*, Wyd. „Absolwent”, 2001, s. 109–126.
- Demograficzno-etyczny aspekt dziedziczenia w rolnictwie, [w:] „*Annales*” *Etyka w życiu gospodarczym*, 4, Wyd. Salezjańska Wyższa Szkoła Ekonomii i Zarządzania, Łódź 2001, s. 275–282.
- Teraźniejszość i przyszłość demograficzna polskich regionów*, redakcja tomu, Wyd. „Absolwent”, Łódź 2001, s. 290.
- Proces starzenia się ludności – potrzeby i wyzwania*, redakcja książki, Wyd. Biblioteka, Łódź 2002, s. 311.
- Ludność w starszym wieku w rolniczych gospodarstwach rodzinnych, [w:] *Proces starzenia się ludności – potrzeby i wyzwania*, Wyd. Biblioteka, Łódź 2002, s. 124–131.
- Wykorzystanie danych demograficzno-epidemiologicznych w zabezpieczeniu opieki zdrowotnej dla populacji subregionu, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych (współautor), [w:] *Proces starzenia się ludności – potrzeby i wyzwania*, Wyd. Biblioteka, Łódź 2002 s. 290–304.
- Reprodukcja ludności i mobilność przestrzenna na obszarze Ziemi Łódzkiej*, redakcja książki, Wyd. UŁ, Łódź 2002, s. 259.
- Struktura demograficzna ludności a proces reprodukcji (aspekt teoretyczny i próby egzemplifikacji), [w:] *Reprodukcja ludności i mobilność przestrzenna na obszarze Ziemi Łódzkiej*, Wyd. UŁ, Łódź 2002, s. 7–18.
- Urodzenia pozamałżeńskie w Łodzi w świetle wyników badań własnych, [w:] *Reprodukcja ludności i mobilność przestrzenna na obszarze Ziemi Łódzkiej*, Wyd. UŁ, Łódź 2002, s. 116–129.
- Reproduction of Population and Its Spatial Mobility in the Lodz Region, [w:] *Reprodukcja ludności i mobilność przestrzenna na obszarze Ziemi Łódzkiej*, Wyd. UŁ, Łódź 2002, s. 257–259.
- Uwarunkowania zmian dzietności w rodzinach rolniczych w Polsce w długim okresie, [w:] *Systemy wartości a procesy demograficzne*, red. K. Slany, A. Małek, I. Szczepaniak-Wiecha, ZW Nomos, Kraków 2003, s. 182–189.
- Kwestie metodologiczne w badaniu procesu starzenia się ludności, [w:] *Procesy demograficzne u progu XXI wieku. Polska a Europa*, red. Zb. Strzelecki, RRL, Warszawa 2003, s. 306–312.
- Wybrane problemy współczesnej demografii*, współredakcja tomu, Zakład Demografii UŁ, Oficyna Wydawnicza TERCJA, Łódź 2003.
- Refleksje na temat granic prognozowania demograficznego, [w:] *Wybrane problemy współczesnej demografii*, Wyd. Zakład Demografii UŁ, Oficyna Wydawnicza TERCJA, Łódź 2003, s. 119–131.
- Nasze starzejące się społeczeństwo*, współredakcja tomu, Wyd. UŁ, Łódź 2004, s. 466.

- Osoby w starszym wieku w polskim rolnictwie, [w:] *Nasze starzejące się społeczeństwo*, Wyd. UŁ, Łódź 2004.
- Etyczne aspekty procesu starzenia się ludności, *Zeszyty naukowe Salezjańskiej Wyższej Szkoły Ekonomii i Zarządzania*, Wyd. Annales, Łódź 2004.
- Economic activity of older persons in Poland, *Polish Population Review*, Warszawa 2005, s. 45–54.
- Starość i starzenie się jako doświadczenie jednostek i zbiorowości ludzkich*, współredakcja książki, Łódź, 2006.
- Przestrzenne zróżnicowanie stopnia zaawansowania procesu starzenia się polskiej wsi [w:] *Starość i starzenie się jako doświadczenie jednostek i zbiorowości ludzkich*, 2006, s. 407–413.
- Ludzie starzy w polskim społeczeństwie w pierwszych dekadach XXI wieku*, redakcja monografii, Wyd. UŁ, Łódź 2006.
- Miejsce osób w starszym wieku w strukturze demograficznej mieszkańców Polski (stan obecny i perspektywy), współautor: M. Pietruszek, [w:] *Ludzie starzy w polskim społeczeństwie w pierwszych dekadach XXI wieku*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2006, s. 11–42.
- Osoby w starszym wieku na obszarach wiejskich i w gospodarstwach rolnych [w:] *Ludzie starzy w polskim społeczeństwie w pierwszych dekadach XXI wieku*, Wyd. UŁ, Łódź 2006, s. 99–113.
- Osoby starsze i sędziwe na obszarach wiejskich, [w:] *Zostawić ślad na ziemi. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Pędichowi w 80. rocznicę urodzin i 55. pracy naukowej*, red. M. Halicka, J. Halicki, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2006, s. 282–292.
- Nauczanie demografii w szkołach wyższych*, współredakcja opracowania, Łódź 2007, s. 148.
- Perspektywy starzenia się mieszkańców Polski w ujęciu regionalnym, [w:] *Czynnik demograficzny w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski – przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, współautor: P. Szukalski, Wydawnictwo „Marpress”, Gdańsk 2007, s. 80–89.
- Regionalne różnice w stanie zdrowia ludności Polski w świetle samooceny osób badanych oraz wybranych przesłanek medycznych (1996–2004), [w:] *Polityka Społeczna. Badania, dydaktyka, rozwój*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2008, s. 291–304.
- Miasto jako przedmiot badań demograficznych, [w:] *Miasto jako przedmiot badań naukowych w początkach XXI wieku*, Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o., Warszawa 2008, s. 158–172.
- Rozwój ludności Łodzi z uwzględnieniem składników zmian zaludnienia w długim okresie, [w:] *Problemy demograficzne społeczności łódzkiej w aspekcie społeczno-ekonomicznym i zdrowotnym*, Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Łódź 2008, tom 1, s. 7–16.

- Pomyślne starzenie się w perspektywie nauk o pracy i polityce społecznej*, współredaktor książki, Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Łódź 2008, s. 304.
- Pomyślne starzenie się w świetle nauk o zdrowiu*, współredaktor książki, Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Łódź 2008, s. 218.
- Pomyślne starzenie się w perspektywie nauk społecznych i humanistycznych*, współredaktor książki, Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Łódź 2008, s. 306.
- Problemy demograficzne społeczności łódzkiej w aspekcie społeczno-ekonomicznym i zdrowotnym*, redaktor książki, Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej, Łódź 2008, tom 1, s. 82.